

Եդեմական ծաղիկը

Exported from Wikisource on 08/04/20

Եղեմական Ծաղիկը

←

[Բարեկենդանը](#)

[Անբան
Հուշին](#)

→

[Հովհաննես
Թումանյան](#)

[[221](#)]

1911

Եղեմական Ծաղիկը

Ժամանակով մեր աշխարհքում մի մարդ է լինում: Էս վաճառականը ունենում է մի աղջիկ, անունը՝ Ծաղիկ: Ծաղիկ որ ծաղիկ, Էնքան քնքուշ, Էնքան նախշուն, Էնքան սիրուն է լինում:

Հերը անշափ սիրելիս է լինում աղջկանը: Մի անգամ էլ օտարություն գնալիս հարցնում է .

-Ի՞նչ կուզես քեզ համար բերես:

Թե՛ եղեմական ծաղիկը կուզես ինձ համար բերես:

-Լավ,- ասում է,- կբերես:

Գնում է, աշխարհքից աշխարհք անց է կենում, իր առուտորն անում է, իր գործը պրծնում, ուզում է աղջկա համար էլ եղեմական ծաղիկը գտնի, որ տուն գա: Դես է հարցնում եղեմական ծաղիկ, դեն է հարցնում եղեմական ծաղիկ, ոչով չի իմանում, թե ինչ բան է եղեմական

ծաղիկը կամ որտեղ է բացվում: Վերջը մի ծեր մարդ է պատահում: Էս ծեր մարդը մի ճամփա է ցույց տալի, ասում է՝ Էս ճամփով որ գնաս, Էսինչ տեղը կգտնես քո հարցրած ծաղիկը: Բայց զգույշ կաց Միպտակ դևից, նա եղեմական ծաղկին հսկում է:

Հորը սիրտ է: Ծերունու ցույց տված ճամփեն բռնում է, գնում: Գնում է, գնում, շատ է գնում, թե քիչ, դուրս է գալիս Էնտեղ, որտեղ բացվում է եղեմական ծաղիկը: Հենց հասնում է, ծաղիկը պոկում է թե չէ՝ մի հողմ, մի փոթորիկ է վեր կենում, փոթորկի հետ հայտնվում է մի հրեշ: Մարդ ասես, մարդ չի, գազան ասես, գազան չի, բայց գազանի նման մոնչում է .

-Ո՞ր պոկեցիր իմ ծաղիկը . . . քո մեծը է հիմի . . . -Քո մահն է հիմի . . . -
ձեն է գալի ամեն կողմից . . .

Մարդը ոչ մեռած, ոչ կենդանի՝ հրեշի առաջն է ընկնում:

-Ների՛ր,- ասում է,-ո՛վ հզոր . . . իմ աղջիկն էր ուզել . . .

-Կներեմ,-կանչում է հրեշը,-միայն Էն պայմանով, որ Էդ աղջիկը ինձ տաս:

-Համաձայն եմ:

- Որ համաձայն ես, քեզ եմ բաշխում քո կյանքը: Գնա: Հենց որ ձեր տան դիմացի սարը սիպտակի, Էդ իմ նշանն է, կգամ Ծաղկին տանելու:

Դու մի ասի՛՛ Միպտակ դևը ինքը՝ հրեշն է, որ կա: Վաճառականը վերադառնում է տուն: Աղջիկը միամիտ

առաջն է վագում, վգովը փաթաթվում:
Աղջիկը նայում է, տեսնում է՝ էս ծաղկի
թերթի վրա՝ մի դագաղի պատկեր, գլխի
է ընկնում, որ միջում բան կա, իսկ հերը
թաքցնում է, թե ինչ ծաղիկ է և ինչ է
պատահել: Հերը համբուրում է,
եղեմական ծաղիկը տալիս իրեն, իսկ
պատահած դեպքն ու իր խոստումը
թաքցնում է: Թաքցնում է, բայց ինքն իր
մեջ միտք է անում ու տխրում: Քանի
օրերն անց են կենում, էնքան ավելի է
տխրում: Մի առավոտ էլ վեր է կենում
տեսնում՝ իրենց տան դիմացի սարն
արդեն սիպտակել է: Լաց է լինում:
Պատճառը հարցնում են. էլ չի
կարողանում ծածկի, պատմում է, թե՛
հապա չեք ասի՛լ՝ էսպես-էսպես բան է
պատահել, ես էլ խոսք եմ տվել, հիմի
Միպտակ դեր գալու է, Ծաղկին տանի:

-Բան չկա, հայրիկ- ասում է
Ծաղիկը,- դու լաց մի լինի, ես կերթամ
Միպտակ դևի հետ, ինչ կլինի, կլինի:

Այնինչ Միպտակ դեր արդեն դուռը
կտրել է ու մոնչում է .

- Ո՛ր է Ծաղիկն, ո՛ր . . . ինձ
տո՛ր . . .

Մոնչում է, ու նրա սառը շնչից
դողում են ծառերը, աշխարհքը՝
գունատվում . ի՛նչ պետք է անեին խեղճ
մարդիկը: Ջուգված, գարդարված,
եղեմական ծաղիկը ձեռքին դուրս է
գալի Ծաղիկը, անձնատուր լինում
Միպտակ դևին, որ չարախինդ սուլոցով
ու ագահ ոռնոցով, սառով, սևով, հողմի
թևով իսկույն հափշտակում է, տանում:
Տեսնում է Մասիսի մեծ վիհը: Էնտեղ,
Մասիսի էն մեծ վիհում, էն անմատչելի,

միշտ մոայլ ու միշտ սառն աշխարհքում
կանգնած էր իր սառցեղեն ապարանքը:
Էն ապարանքից իջնում էր նա, սառով ու
սարսափով աշխարհքը պատում,
հափշտակում ամեն կյանք ու
կենդանություն: Ծաղիկին էլ տանում է,
փակում էն բյուրեղյա ապարանքում:

Էսպես ամիսներ են անց կենում: Մի
անգամ էլ, գարնան սկզբին, երբ
Միպտակ դեր տանից դուրս է գնում,
աղջիկը վեր է կենում, փախչում: Ետ է
գալի դեր, տեսնում է՝ Ծաղիկը չկա:
Կատաղում է, հավաքում է իր բոլոր
դիվական ուժն ու մրրկի նման սուրալով,
օձի նման սուլելով՝ ընկնում է ետևից:
Աղջիկը արդեն Արագածի ստորոտն է
լինում հասած: Ետ է նայում, տեսնում է՝
Միպտակ դեր գալիս է: Գալիս է, ո՛նց է
գալիս, աստված ետ ու հեռու անի, ոնց
որ մարտի քամի լինի: Սարսափից ճշում
է, օգնություն է կանչում: Կանչելու հետ,
աստծու հրամանով, առաջը մի դուռն է
բացվում: Էն դռնովը մտնում է սարի
մեջն, ու կրկին դուռը փակվում է դևի
առաջին:

Ավելի է կատաղում Միպտակ դեր .
իր լայն թևերով բամփում է Արագածի
գագաթին ու մոնչում .

- Ո՞ր է Ծաղիկն, ո՞ր . . . ինձ
տո՞ր . . .

Սա էստեղ թող մոնչա, մենք գնանք
Ծաղիկի ետևից, տեսնենք՝ էն
կախարդական դոնից որ մտավ, ինչ
եղավ:

Ծաղիկը էն կախարդական դոնից
ներս է մտնում թե չէ՝ դուրս է գալի մի

դրախտական այգի, որտեղ
հագարավոր ձայներ երգում են .

Ջնրուխտ պալատում, ոսկի
դագաղում,
Պառկած է չարի ուժով
կախարդված,
Պառկած է Արին ոչ մեռած,
ոչ քուն,
Ու աշխարհքն ամեն սև սուգ
է մտած:

Պառկած է մինչև օրը
ցանկալի,
Էն պայծառ օրը, երբոր նա
կըգա,
Կըգա նոր կյանքով ու նոր
սիրով լի,
Կարտասպի անույշ ու
համբույր կըտա:

[224] Առաջ է գնում Ծաղիկը, հանկարծ
այգին լցվում է գվարթ աղմուկով, ու
տարածվում են ուրախ երգի ձայները .

Ահա եկավ, հասավ չքնաղ
Իր թագուհին, իր սիրելին,
Հիմի կելնե պաղ դագաղից
Մեր քաջ Արին-Արմանելին:

Հիմի կելնի թագավորը,
Հրգոր Արին-Արմանելին,
Ու կըժպտան վառ աչքերը
Ողջ աշխարհքին, ծաղկին,
ծըլին:

Հիմի կընկնի կախարդանքը
Չար թշնամու, Միպտակ

դևի,
Հիմի կրգա դալար կյանքը,
Բույրը ծաղկի, շողն արևի:

Եվ ճիշտ որ, Ծաղիկը գնում է, ինչ է տեսնում. այգու մեջ մի գմբուխտ պալատ, պալատի մեջ՝ ոսկի դագաղ, դագաղի մեջ՝ մի ջահել, գեղեցիկ երիտասարդ, որ ոչ քնած է, ոչ մեռած, շունչը վրեն հագիվ տրբփում է: Տեսնում է թե չէ՝ սիրտը փուլ է գալի, էլ չի դիմանում, լաց է լինում ու կռանում է, համբուրում: Արտասուքի կաթիլներն ընկնում են երիտասարդի երեսին, հանկարծ բաց է անում աչքերն ու վեր է կենում, կանգնում, ինչպես էն դրախտում բուսած սոսիներից մինը:

Դու մի՛ ասիլ՝ հենց ինքը՝ Արին-Արմանելին է, որ կա:

- Ո՞վ ես դու, սիրուն աղջիկ,- հարցնում է Արին-Արմանելին,- և ինչպե՞ս ընկար էս աշխարհքը:

Ու Ծաղիկը կանգնում պատմում է իր գլխին եկածը, թե ինչպես ինքը գերի էր եղած Միպտակ դևին, որ այժմ էլ ետևիցն է ընկել ու հալածում է իրեն:

- Լսում եմ, լսում եմ նրա դաժան ձենը,- պատասխանում է Արին-Արմանելին:- Ինձ էլ նա է կախարդել ամիսներ առաջ ու զցել էս մահանման քն²³⁵ մեջ: Էսպես է անում ամեն տարի: Պետք է Էսպես էլ մնայի, մինչև մինը խորտակեր նրա չար կախարդանքը:

Դու եղար էդ մինը: Այժմ ես դուրս կգնամ նրա դեմ:

Ասելն ու անելը մին է լինում: Առնում է կայծակի թուրը ու դուրս է գալի: Երկու թշնամի ուժերը պատահում են իրար, բացվում է օրհասական կոիվը: Չարկում են—զարկվում, երկինք ու գետինք իրար են խառնվում: Մութն ամպերում մոնչում է Միպտակ դևը, Արին—Արմանելին ահավոր որոտում ու շողացնում է կայծակի թուրը. երկիրը դողում, դողում է հիմքից: Կովի վերջում պարտված—ջարդված Միպտակ դևը վշշալով ու թշշալով, լացով ու թացով քաշվում է նորից իր մռայլ թագավորությունը, Մասիսի էն մեծ վիհը, դարձյալ փակվում է իր բյուրեղյա սառն ապարանքում: Աշխարհքը մնում է գեղեցիկ հաղթողին:

Ու աստվածային հանդես է բացվում Արաքսի հովիտում: Արին—Արմանելին պսակվում է Ծաղկի հետ: Բնությունը առատորեն փռում է իր փարթամ վարդերն ու զարդերը, ինս ու ջինս, մրջյուն ու թռչուն իրար են խառնում իրենց գվարթ աղմուկն ու աղաղակը, խաղն ու տաղը, ամենի վրա հոյակապ կամար է կապում կանաչ—կարմիրը՝ ծիածանը, իսկ նրանց վերև ճառագում, աշխարհքովը մին ժպտում է զարնան կենսատու արևը:

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Վազգեն
- GeoO

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
  2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
  3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
  4. [↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)